

nem lehet elég propagandával előmozdítani a jogi alapfogalmak megismertetésének szükségességét.

Nemcsak az anyag csoportosításában uttörő Szokolay munkája, de uttörő a gondolat maga is. Hiszen monográfiákon kívül a magánjog szociális összefüggéseire csak de lege ferenda mutattak rá írónk (Plopu, Meszlény).

Bírói és közigazgatási szervezetünk világos összeállítását és taglalását nyújtja a könyv, amelyet egyébként jogi intézményeink iránt *meleg* tárgyilagosság jellemez.

A munkának fő része a szociális közigazgatás. Közigazgatási jogunkat nem pusztán a végrehajtói hatalom szervének tekinti, hanem a gyermekvédelem, szegény- és közegészségügy önálló és iniciatív szervének. Műve ilyképen az élő magyar jogba *oltott szociálpolitika*, helyesebben a szociálpolitika jogrendszere. Nyilván ezért nem hiányzik belőle a hadigondozás és társadalombiztosítás joganyagának teljes ismertetése. Az igazságügyi gyermekvédelem tárgyalása szinte kompendiuma bűnvádi perrendtartásunk vonatkozó részének.

Ismertetésünk nem volna teljes, ha külön nem emlékeznénk Szokolay könyvének két igen fontos részéről:

A gyámhatóság jogkörének áttekintése a vonatkozó joganyag egységes csoportosításából áll. Idevágó anyagi és alakai jogszabályaink esszenciáléit tartalmazó gyűjtemény ez a rész.

A szerző eddigi irodalmi működése messze túlmegey hivatali foglalkozásának határain. Igaz, hogy a hivatali teendők ellátását Szokolay ugyancsak más mértékhez szabta, ha saját magáról volt szó. Ilyképen nem csoda, ha könyvének említett részéhez világosságban, precizitásban, hasonló munkára csak a mi régi Anyakönyvi Utasításunkban találunk.

Szólunk továbbá a közegészségügyi jogismeretekről, amelynek ehhez hasonló szabatos közlése, kezdve a közegészségügy rendezéséről szóló törvénycikk ismertetésétől egészen a közegészségügyi szervezet szemléltetéséig, minden szükséges tudnivalót tartalmaz.

Végeredményben nemcsak praktikus összefoglaló munka, amit Budapest székesfőváros árvaszéki Elnökhelyettesének könyve nyújt. Az előszóban kitűzött célon messze túlmenőleg a vérbeli jogász részére érdekes olvasmány, sok ismeretlen anyag feltárása: a laikus részére világos, élvezetes kézikönyv; a szociális munka célkitűzése szempontjából pedig akár előkészítő feladatát, akár összefoglaló segítségét tekintjük, a könyv maga is elsőrendű *szociális munka*.
Dr. Leopold Elemér.

Josserand: *Évolutions et Actualités*, (Paris, 1936. Sirey). E cím alatt a tudós szerző nyolc előadást tesz közzé, amelyeket az 1930. és 1931. években Európa különböző egyetemén tartott volt. — Az első dolgozat címe: „*Le code civil français et ses destinées*”. Szerző röviden vázolja a francia magánjogi törvénykönyv születésének történetét — a császár személyes közreműködésének szerepét —, majd rátér a code civil hatásának méltatására. Belföldön a törvénykönyv iránti nagy bámulat szinte

megbénítja a jogtudományt, egy iskola keletkezik, amely a code-ban a magánjog egyetlen forrását kívánja látni és ez az iskola — „les interprètes du Code civil” — tudományos tevékenységét a kodex ismertetésére és magyarázatára szorítja. E túlzó irány visszahatásaként mások a tudományos kutatás szabadságát vitatják és ez az irány, amelynek felfogása szerint a jog írott szövegben soha meg nem rögzíthető, hanem annak az élettel együtt alakulnia és fejlődnie kell, a francia modern jogtudomány három legnagyobb nevéhez fűződik, ezek: Géný, Saleilles és Esmein. Ennek az iránynak és a jogfejlesztő hivatásának tudatában levő modern bírói gyakorlatnak köszönhető, hogy a code civil ma sem avult el, sőt még generális revízióra sem szorul, mert a bírói gyakorlatban és a tudományban mindennapos revízió és megújulás menve át, a változó életviszonyokhoz állandóan alkalmazkodik. — A második előadás címe „*L'évolution de la responsabilité*”. A magánjogi felelősség a modern jogtudomány nagy, aktuális problémája. Szerző vázolja az okokat, amelyek ezt az aktualitást megalapozták, majd behatóan foglalkozik a fejlődés természetével és irányával. Az objektív felelősségnek a francia jogban való térhódítását ismertetve, élesen mutat rá az „abus des droits” elméletének e téren való fontos gyakorlati jelentőségére. — Hasonló tárgykörbe tartozik a harmadik dolgozat is, amelynek címe: „*Les accidents d'automobile et l'Arrêt solennel du 13 février 1930.*” A legfelsőbb francia bíróságnak ez a teljesülési határozata a gépkocsifelelősséggel kapcsolatos négy fontos és a gyakorlatban vitás kérdést döntött el. — A negyedik előadás címe: „*Relativité et abus des droits*”, az ötödiké pedig „*Le contrat de travail et l'abus des droits*”, mindkettő abban a témakörben mozog, amelynek szerző három évtized előtt egyik legelső pionirja volt. A két dolgozat elseje széles perspektívát tár fel: hová vezet a joggal való visszaélés elméletének gyakorlati alkalmazása? A felelet benne van a címben, az eredmény a jogok relativizálódása. A jogfejlődés a szocializálódás jegyében folyik le, a klasszikus abszolút jogok vesztenek ebbeli jellegükből, többé-kevésbébbá relatív jelleget öltenek, amit szerző meggyőzően mutat be a legfontosabb abszolút jognak, a tulajdonjognak modern fejlődésén. — A joggal való visszaélés a szolgálati jogviszony terén számos problémát vet fel, melyek közül szerző a kizárólagos ügylettel, a sztrájk és kizárás jogával, az egyoldalú felbontás problémájával és a versenytulalmak kérdésével foglalkozik. Fejtegetései kellőképpen megalapozzák azt a tételt, hogy a szolgálati jogviszony melegágya a joggal való visszaélés problémáinak, melyek e téren a legnagyobb szociális, gazdasági és jogi jelentőségre emelkednek. — A hatodik előadás címe: „*Le mensonge, la simulation et la dissimulation en tant que facteurs du droit*”. Szerző a megtévesztés és színlelés kérdését vizsgálja és pedig nem a „fraus omnia corrumpit” elv keretében, hanem ellenkezőleg e tényeknek jogkeletkeztető hatást tulajdonít. Gazdag példákkal támasztja alá tételét, hogy a színlelés és megtévesztés jogkeletkeztető tény lehet, mégpedig az esetek

három csoportjában: 1. a jóhiszemű ügyleti ellenfél javára (pl. putatív házasság, szerzés a non-domino etc.), 2. jóhiszemű harmadik személy javára (pl. code civil 1321. §. „contre-lettre”), 3. végül magának a szinlelést ill. megtévesztést gyakorlónak javára (pl. code civil 908. §., leplezett ajándékozás etc.). — A hetedik előadás címe: „*Le déclin du titre gratuit et sa transformation*”. Az „animus donandi”, a „désintéressement” tünően van a jogi élet szinteréről, helyükbe a szolgáltatások-kölcsönöségének, a visszerthes juttatásoknak elve nyomul. Szerző vizsgálja a hagyományos ingyenes jogügyleteket és a gyámság és kezesség intézményeinek, a kölcsön, a letét, a hagyomány és az ajándék modern megjelenési formáinak elemzése útján arra a megállapításra jut, hogy az ingyenesség nem konstitutív elem többé sok olyan helyen, ahol a klasszikus koncepció szerint nélkülözhetetlen volt. „L'aumône a fait place au droit” és ebben a jelenségben a társadalomnak tökéletesebb jogi szervezet jégében való fejlődését látja. — A nyolcadik és utolsó előadás címe: „*La protection des faibles par le droit*”. A jog a gyengék védelmezője, ezt az elvet minden idők jogrendszere ismeri és többé-kevésbé meg is valósítja. Minden jogrendszer bizonyos kategóriákat alkot, amelyekbe a valamely szempont alapján „gyengéknek” bizonyult jogalanyokat sorolja; ez a szempont azonban változó és a mindenkorú gazdasági, társadalmi és jogi viszonyokhoz és értékítéletekhez igazodik. Ma épen egy ilyen átalakulásnak lehetünk szemtanúi: a „gyengék” tradicionális kategóriái, a cselekvőképtelenek utban vannak, hogy kilépjenek ebből a keretből; a férjes nő cselekvőképes lesz, a kiskorú cselekvőképesége tágul, az elmebeteg már nem éri polgári halál. Ezzel szemben új kategóriák alakulnak, az új „gyengék” a munkás, akit a munkaadóval, a kis önálló existenciá, akit a nagy tömörülésekkel, a gyalogos, akit a veszélyes üzemekkel és a nagy vállalatok kliense, akit a „contrat d'adhésion” révén előnyösebb helyzetben lévő hatalmas ügyleti ellenfelével szemben kell védeni. A régi gyengék kategóriái mesterséges alkotások, míg az új csoportok a gazdasági realitásnak, az erőviszonyok tényleges aránytalanságának felelnek meg.

Louis Josserand a francia jogtudomány egyik legnagyobb élő büszkesége, aki negyvenöt éves, gazdag szerzői multra tekint vissza. Jelen munkája az eredeti ötletek gazdagságával tünik ki, amelyekből a fentebbiekben csak néhányat és ki nem merítően tudunk ismertetni. E nyolc dolgozat a magánjog aktuális problémáinak kistükre, amelyeket a szerző, ha nem is old meg maradéktalanul, mégis francia szellemének tisztalításával szakavatottan megvilágítja és a további vizsgálódás előterébe helyezi őket. Ama sok érintkezési pontnál fogva, amelyek a tárgyalt kérdések és a hazai jogélet nagy problémái között kétségtelenül fennforognak, meg vagyunk róla győződve, hogy ez a munka magyar jogászai körökben a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot.

Dr. Zajtay Imre.